

Sygn. akt X Ca 130/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 września 2013 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy X Wydział Cywilny Rodzinny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Iwona Pydych (spr.)
Sędziowie:	SO Anna Staśkiewicz - Bortkiewicz SO Mirela Tocha - Plata
Protokolant:	stażysta Maciej Łobacz

na rozprawie sprawy

z powództwa R. D.

przeciwko D. D. (1)

o obniżenie alimentów

na skutek apelacji wniesionej przez powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Inowrocławiu

z dnia 28 marca 2013 roku, sygnatura akt III RC 452/12

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Inowrocławiu pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt X Ca 130/13

UZASADNIENIE

Przed Sądem Rejonowym w Inowrocławiu zawisła sprawa z powództwa R. D. o obniżenie alimentów zasądzonych na rzecz córki mał. D. D. (1) z równoczesnym określeniem renty alimentacyjnej w sposób kwotowy w wysokości 400 zł., w miejsce dotychczasowych alimentów określonych w sposób procentowy w wysokości 25 % wynagrodzenia netto nie mniej niż 180 zł.

Pełnomocnik strony pozwanej wniósł o oddalenie powództwa, w przypadku zaś określenia alimentów kwotowo, o ustalenie ich na dotychczasowym poziomie (k.l41v).

Wyrokiem z dnia 28 marca 2013 r. Sąd Rejonowy w Inowrocławiu zasądził z dniem 1 lipca 2013 r. rentę alimentacyjną od powoda R. D. na rzecz pozwanej D. D. (1) w kwocie 800 zł. miesięcznie, płatnej z góry do dnia 15 –go każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami od dnia zwłoki w płatności każdej raty w miejsce dotychczasowych alimentów

orzeczonych wyrokiem Sądu Rejonowego w Inowrocławiu z dnia 18 sierpnia 1995 r., w sprawie III RC 595/95, następnie utrzymanego w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 15 października 1997 r. w sprawie I C 942/97 (pkt 1 wyroku), w pozostałej części powództwo oddalił (pkt 2), zniósł wzajemnie koszty zastępstwa procesowego (pkt 3) oraz wyrokowi w pkt pierwszym nadał rygor natychmiastowej wykonalności (pkt 4 wyroku).

Sąd Rejonowy ustalił, iż wyrokiem Sądu Rejonowego w Inowrocławiu z dnia 18 sierpnia 1995 r. w sprawie III RC 595/95 od R. D. zasądzono na rzecz mał. D. D. (1) rentę alimentacyjną w wysokości 25% wynagrodzenia miesięcznego netto powoda, nie mniej niż 180 zł. miesięcznie. W tym czasie powód zarabiał 1.092,17 zł brutto. Sąd I Instancji ustalił również, iż w 2012 r. powód zobligowany był łożyć na rzecz dziecka alimenty w wysokości ok. 860 zł. Ustalono również, iż R. D. był w związku małżeńskim z M. D., z którego pochodzi syn J., na którego łoży alimenty w wysokości 25 % wynagrodzenia, nie mniej niż 500 zł. miesięcznie. Sąd ustalił dalej, że aktualnie powód ma ukończone 47 lat i od 21 kwietnia 2012 r. pozostaje w trzecim związku małżeńskim. Do końca maja 2012 r. R. D. pracował w jednostce wojskowej z miesięcznym uposażeniem ok. 3.200 zł. netto miesięcznie. W czerwcu 2012 r. przeszedł dobrowolnie na emeryturę wojskową i z tego tytułu otrzymuje dochód w wysokości 2.719,96 zł. netto miesięcznie. W 2012 r. powód dokonał zakupu dwóch mieszkań za łączną kwotę 398.000 zł. Sąd Rejonowy ustalił także, pozwana D. D. (1) uczęszcza do Liceum Ogólnokształcącego im. J. K. w I., a miesięczny koszt jej utrzymania wynosi około 2.000 zł. miesięcznie. Przechodząc do rozważań natury prawnej Sąd Rejonowy wskazał, iż od ostatniego rozstrzygnięcia alimentacyjnego sytuacja majątkowa matki pozwanej nie zmieniła się. Od tego czasu nie zmniejszyły się również potrzeby uprawnionej do alimentacji. Zmieniła się natomiast sytuacja życiowa powoda, który założył nową rodzinę i przeszedł na emeryturę wojskową, co realnie obniżyło jego dochody z kwoty ok. 3.200 zł. netto do kwoty ok. 2.700 zł. netto. Sąd Rejonowy podkreślił jednocześnie, iż powód ma obecnie 47 lat i ma możliwości zarobkowe by podjąć dodatkową pracę. Bezspornym w sprawie jest również fakt, iż powód jest właścicielem dwóch mieszkań w T. i nie posiada żadnych zadłużeń kredytowych. Ponadto wraz z przejściem na emeryturę otrzymał świadczenia w wysokości około 37.000 zł. netto. W ocenie Sądu meriti, dotychczasowy poziom alimentacji jest ustalony na poziomie adekwatnym do poziomu usprawiedliwionych potrzeb D. D. (1) jak również możliwości zarobkowych powoda. Sąd uwypuklił przy tym, że D. od 18-u lat żyje w ustalonym modelu konsumpcji a dotychczasowe świadczenia pobierane od ojca w wysokości ok. 860 zł. w połączeniu ze znacznymi środkami przeznaczanymi przez matkę, pozwalały na pokrycie kosztów jej utrzymania, nauki i leczenia. Sam fakt wstąpienia powoda w trzeci związek małżeński nie może pogorszyć ustabilizowanej sytuacji pozwanej, która otrzymując dotychczasowe świadczenia mogła rozwijać swoje zainteresowania i planować kontynuowanie nauki po liceum. Zasądzona kwota alimentów ma również swoje potwierdzenie w fakcie, iż powód w żaden inny sposób nie realizuje obowiązku alimentacyjnego względem pozwanej. W końcowej fazie rozważań Sąd Rejonowy podkreślił, iż pozew o obniżenie alimentów nie może zmierzać do konwalidacji prawomocnych już wyroków alimentacyjnych. Sąd musi uwzględniać jedynie okoliczności zaistniałe po wyroku i zmieniające w sposób istotny sytuację bądź to strony zobowiązanej bądź uprawnionej do alimentacji. Sąd uznał powództwo jedynie w części odnoszącej się do kwotowego ustalenia alimentów. Podkreślił, iż kwotowe ustalenie alimentów na poziomie kwoty 800 zł. nie będzie stanowiło istotnego pogorszenia sytuacji pozwanej, a jednocześnie pozwoli powodowi podjąć dodatkowe prace, z których środki będzie mógł przeznaczać na utrzymanie nowo założonej rodziny. Mając powyższe na uwadze, sąd na podstawie art. 136 kro i art. 138 kro ustalił alimenty w sposób kwotowy na poziomie 800 zł. miesięcznie, począwszy od 1 lipca 2013 r. uwzględniając, iż do czerwca 2013 r. alimenty zostały już pobrane. Jednocześnie z uwagi na brak przesłanek z art. 138 kro i art. 136 kro, Sąd oddalił powództwo w pozostałym zakresie. W wyroku znalazły się również rozstrzygnięcia w zakresie kosztów procesu. Sąd zastosował art. 100 kpc i zniósł wzajemnie koszty zastępstwa procesowego.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł powód zaskarżając go w części zasądzającej rentę alimentacyjną ponad kwotę 400 zł. miesięcznie. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

- naruszenie przepisów postępowania, mające wpływ na treść wyroku tj. art. 321§1 kpc, poprzez podwyższenie należnej od powoda renty alimentacyjnej w sytuacji, gdy w pozwie domagał się on obniżenia tego świadczenia, a nie wytoczono w sprawie powództwa wzajemnego o podwyższenie alimentów, co doprowadziło do wydania przez Sąd orzeczenia ponad żądanie zawarte w pozwie,

- naruszenie przepisów postępowania, mające wpływ na treść wyroku, tj. art. 233 kpc, poprzez uznanie za wiarygodne zeznań pozwanej w zakresie dotyczącym jej sytuacji majątkowej, pomimo tego że pozwana nie przedłożyła żadnych dokumentów na tę okoliczność,
- naruszenie przepisów postępowania, mające wpływ na treść wyroku, tj. art. 233 kpc, poprzez nierozpatrzenie całości materiału dowodowego i pominięcie dokumentów w postaci przedłożonych przez powoda zaświadczeń o braku możliwości zatrudnienia,
- naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 136 krio, poprzez błędną wykładnię tego przepisu i uznanie, że termin „zrzeczenie się zatrudnienia” jest równoznaczny z przejściem na emeryturę, a także nieprawidłową wykładnię terminu „ważny powód” i stwierdzenie, że powód skorzystał ze świadczenia emerytalnego bez ważnej przyczyny.

Wskazując na powyższe powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku częściowo poprzez obniżenie zasądzonych alimentów do kwoty 400 zł. miesięcznie, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I Instancji do ponownego rozpoznania, a także o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja powoda zasługiwała w całości na uwzględnienie. Powód w swojej apelacji podniósł kilka zarzutów, w tym m.in. zarzut orzekania przez Sąd Rejonowy ponad zgłoszone przez stronę żądanie. Zarzutowi temu trudno odmówić słuszności.

Rozważając jego zasadność uwzględnić trzeba, że zgodnie z art. 321 k.p.c. Sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie. Zakaz orzekania ponad żądanie, będący przejawem zasad dyspozycyjności i kontradyktoryjności, oznacza, że o treści wyroku zarówno w sensie pozytywnym, jak i negatywnym decyduje żądanie strony. Sąd nie może zasądzać czego innego od tego, czego żądał powód, więcej niż żądał powód, ani na innej podstawie faktycznej niż wskazana przez powoda. Zakaz orzekania ponad żądanie odnosi się zatem bądź do samego żądania, bądź do jego podstawy faktycznej. W przepisie art. 321 § 1 k.p.c. jest bowiem mowa o żądaniu w rozumieniu art. 187 § 1 k.p.c., a w myśl tego przepisu obligatoryjną treść każdego pozwu stanowi dokładnie określone żądanie oraz przytoczenie okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie. Przewidziane w tym przepisie związanie sądu żądaniem, poza wyjątkiem zawartym w art. 477¹ k.p.c., ma w procesie charakter bezwzględny i oznacza przywrócenie, należytej rangi zasadzie dyspozycyjności (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2007 r., III CZP 80/07, niepubl., uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2010 r. dotychczas niepubl.). Wyrokowanie sądu ponad żądanie jest wyłączone we wszystkich postępowaniach, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej, a takiego brak w stosunku do roszczeń alimentacyjnych /art. 321 § 2 uchylony przez art. 1 pkt 36 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. (Dz.U.2004.172.1804) zmieniającej nin. ustawę z dniem 5 lutego 2005 r./.

W niniejszej sprawie powód domagał się obniżenia alimentów zasądzonych od niego na rzecz małoletniej córki D. D. (1) z wysokości ustalonej na poziomie 25% jego miesięcznego wynagrodzenia netto (nie mniej niż 180 zł) do kwoty 400 zł. miesięcznie. Uzasadniając swoje żądanie powód wskazał, iż - na skutek przejścia na emeryturę - znacznie obniżyły się jego miesięczne dochody i na dzień dzisiejszy nie jest w stanie łożyć na rzecz córki alimentów w ustalonej przez Sąd wysokości. W piśmie z dnia 4 października 2012 r. powód uzupełniająco podał, iż na dzień wniesienia pozwu jego emerytura wynosiła 2.719,96 zł. Na kolejnych rozprawach (dnia 6 grudnia 2012 r., 3 stycznia 2013 r., 7 lutego 2013 r. oraz 28 marca 2013 r.) powód poparł swoje żądanie w dotychczasowej formie. Strona pozwana natomiast w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości i stanowisko to podtrzymywała w dalszym toku sprawy. Z przedstawionych stanowisk obu stron procesu nie wynika zatem by nastąpiła jakakolwiek zmiana pierwotnie zgłoszonego przez powoda żądania, zwłaszcza zaś by strona pozwana wytoczyła powodowi powództwo wzajemne tj. sprawę o podwyższenie alimentów. Jednocześnie zauważyć należy, iż na dzień wytoczenia powództwa (tj. na czerwiec 2012 r.) powód był już emerytem wojskowym i jego jedynym źródłem dochodu była emerytura wojskowa w kwocie 3.310,94 zł. brutto czyli 2.719,96 zł. netto (dowód: decyzja o zaopatrzeniu emerytalnym z dnia 16 lipca 2012 r. k. 36-37

akt). Strona pozwana nie wykazała natomiast by powód podejmował w tym czasie jakiekolwiek inne zatrudnienie i uzyskiwał z tego tytułu dodatkowe wynagrodzenie, które w znaczący sposób zwiększyło by wysokość uzyskiwanego przez niego miesięcznego dochodu netto. Wobec powyższego nie może budzić wątpliwości, że przedmiotem żądania było w niniejszej sprawie obniżenie alimentów z kwoty 679,99 zł. miesięcznie (25% z kwoty 2.719,96 zł.) do kwoty 400 zł. miesięcznie, nie zaś - jak to przyjął Sąd Rejonowy - z kwoty 860 zł. miesięcznie jako kwoty stanowiącej 25 % dochodu uzyskiwanego przez powoda przed przejściem na emeryturę.

Zatem, jeżeli przedmiotem żądania było obniżenie renty alimentacyjnej, Sąd Rejonowy winien ograniczyć się do rozważenia czy istnieją ku temu przesłanki wskazane w przepisie art. 138 krio. Sąd Rejonowy natomiast wyrokując w niniejszej sprawie nie badał zmiany okoliczności, od których zależy istnienie i zakres obowiązku alimentacyjnego, lecz realne możliwości i potrzeby stron postępowania, w konsekwencji uznając, iż pozwalają one łożyć powodowi na rzecz córki alimenty w kwocie 800 zł. miesięcznie czyli w kwocie o 120,01 zł. wyższej od dotychczas przez niego płaconej. Analiza stanu faktycznego pod kątem przesłanek wskazanych w przepisie art. 135 § 1 krio i art. 136 krio oraz rozstrzygnięcie w tym przedmiocie, wykraczało zdaniem Sądu poza żądanie powoda.

Trafnie zatem zarzuca powód, że Sąd I Instancji orzekł o rencie alimentacyjnej w szerszym przedmiotowo zakresie, aniżeli ukształtowane żądaniem pozwu, które nie obejmowało żądania podwyższenia alimentów. Nie sposób więc odmówić racji powodowi, iż tak ukształtowany wyrok Sądu Rejonowego nie może się ostać.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c., Sąd Okręgowy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy ustali, czy od momentu ustalenia renty alimentacyjnej na obecnym poziomie nastąpiła zmiana stosunków, tj. czy zmianie uległy możliwości zarobkowe i majątkowe powoda oraz zakres usprawiedliwionych potrzeb pozwanej D. D. (1). Następnie natomiast Sąd zbada i oceni, czy powód jest w stanie łożyć na rzecz córki rentę alimentacyjną w dotychczasowej kwocie (679,99 zł.), czy też zachodzą podstawy do jej obniżenia zgodnie z żądaniem pozwu do kwoty 400 zł.